

REVĪZIJAS KONSULTATĪVĀS PADOMES SĒDES

PROTOKOLS

Rīgā

2025. gada 8. oktobris

Nr. 4.2-6/42/1

Sēdi vada

Akciju sabiedrības “Nasdaq Riga” pārstāvis, AS „NEXIA AUDIT
ADVICE” valdes priekšsēdētājs

-Andrejs Ponomarjovs

Sēdē piedalās padomes locekļi:

Latvijas Bankas Regulējošo prasību, analīzes un metodoloģijas
pārvaldes Regulējošo prasību daļas galvenā regulējuma eksperte

- Sarmīte Glāzere

Tieslietu ministrijas Iekšējā audita departamenta direktore

- Kristīne Greitāne

Latvijas Zvērinātu revidentu asociācijas pārstāve, zvērināta
revidente

- Kristīne Andersone

Finanšu ministrijas valsts sekretāres vietnieks nodokļu, muitas
un grāmatvedības jautājumos

- Ilmārs Šņucins

Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas valdes locekle

- Ņina Vasiļevska

Ārvalstu investoru padomes Latvijā eksperte

- Jana Smirnova

Sēdi protokolē

Finanšu ministrijas Grāmatvedības un revīzijas politikas
departamenta Komerksabiedrību revīzijas politikas un
uzraudzības nodaļas galvenā juriskonsulte

- Ieva Purviņa

1.

Grozījumi Revīzijas pakalpojumu likumā (stājās spēkā 16.07.2025.), to būtībā, ietekme uz zvērinātu revidentu profesionālo darbu.

LZRA plāni saistībā ar grozījumu veikšanu esošajos LZRA nolikumos/ jaunu nolikumu pieņemšana (disciplinārlietu nolikums, sūdzību izskatīšanas, revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles, pretendentu pieredzes atzišanas, eksaminācijas, sertifikācijas, licencēšanas u.c.).

A.Ponomarjovs informē, ka š.g. jūlijā ir stājušies spēkā plaši grozījumi Revīzijas pakalpojumu likumā (turpmāk – Likums) saistībā ar kuriem Latvijas Zvērinātu revidentu asociācijai (turpmāk – LZRA) ir jāprecizē lielākā daļa no tiem tiesību aktiem, kurus LZRA ir izstrādājusi tai ar Likumu deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu izpildes īstenošanai. Saistībā ar šiem grozījumiem LZRA jau ir sagatavojusi Sūdzību izskatīšanas nolikuma projektu, kā arī grozījumus Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles nolikumā.

Grozījumi Likumā cita starpā paredz arī to, ka Finanšu ministrija ir institūcija, kura piemēro sankcijas un administratīvos pasākumus visiem zvērinātiem revidentiem un zvērinātu revidentu komercsabiedrībām par to izdarītajiem pārkāpumiem, sniedzot profesionālos pakalpojumus. Piemēram, ja revidents, kurš iepriekšējā gadā revidēja uzņēmumu, atsakās sadarboties ar uzņēmuma šā gada revidentu, tad par to varēs iepriekšējā gada revidentu sodīt. Tas pats attiecas arī uz grupām, kad tiek veikta mātes uzņēmuma, kuram ir vairākas meitas sabiedrības, revīzija, un šīm meitām arī tiek veiktas revīzijas, tad revidentam ir pienākums uzturēt kontaktu ar komponentes revidentiem – ja tas netiek darīts, tad par to var piemērot sodu. Ja revidents, kurš gatavo savu ziņojumu par konsolidēto gada pārskatu, konstatē, ka nav nodrošināta pieeja komponentam un viņš nevar gūt pārlicību un pierādījumus par komponenti, tad grupas revidentam par to ir jāziņo Finanšu ministrijai, jo tie ir ierobežojumi revidenta darbā.

K.Andersone norāda, ka Likumā tagad ietvertā sankciju sadaļa ir pārāk gara un detalizēta un, ja to piemēros personas, kuras līdz galam nepārzina revidenta darba specifiku “no iekšienes”, tad iespējams varētu rasties pārpratumi. Piemēram, ne vienmēr obligāti ir nepieciešams, lai iepriekšējais revidents sadarbotos, ja esošais revidents ir izvēlēties neuzticēties un veikt sākuma atlikumu pārbaudi pats. Likumā iekļautais pārkāpumu saraksts rada iespaidu, ka tas ir izsmeļošs un tajā ir iekļauts viss, tomēr iespējams, ka kaut kas būtisks tajā tomēr nav iekļauts. Piemēram, vienā no punktiem noteiktajam par to, ka revidentu varēs sodīt, ja viņš savam klientam nav paziņojis par to, kurš būs atbildīgais zvērinātais revidents, nav saprotams neizpildes risks, jo diez vai ir ļaunprātīgi revidenti, kuri iet pie klienta un stāsta, ka viņus ir atsūtījusi konkrētā zvērinātu revidentu komercsabiedrība, kaut arī tā nemaz nav. Zvērinātu revidentu komercsabiedrība neslēdz līgumu ar klientu pirms nezina, kurš būs atbildīgais zvērinātais revidents par konkrēto revīziju. Tagad, iespējams, būs jāgādā speciāli pierādījumi tam, kā tad klients par atbildīgo zvērinātu revidentu tiek informēts.

Tomēr ir arī jautājumi, kuri ar Likuma grozījumiem tagad ir kļuvuši skaidri un sakārtoti, piemēram, attiecībā uz civiltiesisko atbildību tiem zvērinātiem revidentiem, kuri revidē sabiedriskas nozīmes struktūras, un tieši, attiecībā pret kura klienta aktīviem ir jāreķina apdrošināšanas limits. Arī sabiedriskas nozīmes struktūru definīcija tagad ir skaidrāka un saprotama, kaut arī, iespējams, šis Likums nav īstā vieta, kur būtu jābūt iekļautai šai definīcijai, tāpat kā Latvijas Bankas funkcijām uzraudzības jomā, jo uzraugāmajiem – finanšu tirgus dalībniekiem, šis nebūtu tas likums, kurš pirmais ienāktu prātā, kurā skatīties šādus nosacījumus.

A.Ponomarjovs vērš uzmanību uz plānotajiem grozījumiem LZRA Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles nolikumā. Pirms vairākiem gadiem Revīzijas konsultatīvā padome (turpmāk – Padome) bija ieteikusi LZRA pārdomāt, cik gadu pieredze revīzijas darbā ir nepieciešama, lai kļūtu par LZRA kvalitātes kontrolieri. Tad tika noteikta divu gadu pieredze

revidenta darbā. Par zvērināta revidenta pretendentu var kļūt persona tikai no 25 gadu vecuma, pirms tam vēl šai personai ir jāiegūst trīs gadu pieredze revīzijas darbā. Bakalaura grādu var iegūt 22 gadu vecumā, tad no 25 gadu vecuma sākt kārtot kvalifikācijas eksāmenus, kurus var pabeigt divās sesijās, kad pretendentam jau ir 27 gadi. Pēc tam vēl trīs gadus gaidīt (iegūstot pieredzi zvērināta revidenta darbā) – tā ir pārmērīga prasība un liels ierobežojums. Šobrīd tieši trīs gadu pieredzi atkal paredz grozījumi LZRA Revīzijas pakalpojumu kvalitātes kontroles nolikumā.

LZRA būtu nopietni jāizvērtē, vai šāda ierobežojuma (trīs gadi) uzlikšana tiešām nodrošinās revīzijas pakalpojuma nemainīgi augstu kvalitāti. Pozitīvi gan ir tas, ka pirms uzņemties kvalitātes kontroliera pienākumus, ir jānokārto speciāls tests (pārbaude). Iecelšana kvalitātes kontroliera amatā nenotiek automātiski.

2.

Starptautiskās grāmatvežu federācijas Starptautiskās Revīzijas un apliecinājuma standartu padomes (IFAC IAASB) un citu tās struktūru, kā arī Accountancy Europe (ACE), Quality Assurance Network (QAN) u.c. starptautisko organizāciju aktualitātes un pētījumi revīzijas jomā.

A.Ponomarjovs informē par (Anglijas un Velsas Zvērināru revidentu institūta, ICAEW) izveidoto darba grupu QAN (Quality Assurance Network) (izveidota 2020.gada oktobrī), kurā iekļauti vairāk nekā 30 pārstāvji no PG profesionālajām organizācijām (PAO) un praksēm (firmām), biznesa un akadēmiskās vides pārstāvjiem, kā arī profesijas regulatoriem. Šīs grupas darbs koncentrējas uz revidentu darba kvalitātes nodrošināšanas jautājumiem. Šogad šīs grupas sanāksme notika Rīgā un to organizēja Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācija un LZRA.

Savukārt, organizācijas IFAC un ACE sagatavojušas virkni publikāciju par profesionālajiem jautājumiem, tostarp, Digitālā laikmeta ABCDE (Artificial intelligence and robotic process automation, Blockchain, Cloud, Data, and Ethics) (mākslīgais intelekts un robotu procesu automatizācija, blokķēde, mākonis, dati un ētika) un atbilstība ētikas kodeksam jauno nosacījumu (ar to domāti ilgtspējas ziņojumi) kontekstā. Šajos rakstos diskusija koncentrējas uz šādām 3 galvenajām tēmām: (1) Cik lielā mērā ir jāmaina PG ētikas kodekss, reaģējot uz tehnoloģiju attīstību? (2) Kurš ir atbildīgs par ētikas jautājumiem, kas nepārprotami neietilpst PG tradicionālā ētikas mandāta ietvaros? (3) Cik daudz PG būtu jāzina par jaunām IT jomām un ar to saistītajiem apsvērumiem, kas sniedz pāri tradicionālajām pamatkompetencēm?

Tāpat tika pausti dažādi viedokļi, piemēram, ka Ētikas kodekss nebūtu jāizstrādā pārlietu detalizēts, lai neradītu pārpratumus tajās valstīs, kurās mākslīgā intelekta rīki netiek tik plaši izmantoti. Lai arī ir jāiet laikam līdzī un jācenšas izmantot jaunākās tehnoloģijas, tomēr atbildība pār gala lēmumiem (revidenta ziņojumu un tajā iekļauto informāciju) joprojām ir jāsaglabā cilvēkam – revidentam.

Jauno tehnoloģiju laikmetā aktuāls ir arī jautājums par datu konfidencialitātes saglabāšanu. Revidentu uzņēmumā var tikt ieviestas mākslīgā intelekta tehnoloģijas, bet ir jābūt arī risku vadības sistēmai, lai sekas nebūtu neparedzamas.

J.Smirnova pauž viedokli, ka mākslīgais intelekts jau šobrīd lēnām kļūst par revidenta ikdienu, tomēr mākslīgais intelekts noteikti nav tas, kurš veic revīziju, tas ir tikai palīgriks. Revidentam joprojām paliek pienākums izvērtēt no mākslīgā intelekta iegūto informāciju un vai tā atbilst patiesībai un gaidām. Tomēr mākslīgais intelekts savā ziņā arī sarežģī revidenta darbu, jo revidentam ir jāsaprot, ko tieši grib un var dabūt no šī rīka. Attiecībā uz Ētikas kodeksu – tas uzliek visam tādu kā ietvaru, nevar paredzēt tajā katru sīkumu, katru iespējamo gadījumu.

K.Andersone uzskata, ka tas ir tikai laika jautājums, kad revidenta darbā tiks uzsākts plaši izmantot mākslīgo intelektu, bet tas noteikti ir tikai rīks. Mūsdienās bieži vien tiek radīts milzīgs

apjoms dokumentu, kuriem nav cilvēka lietotāja, piemēram, tādi varētu būt lielo banku finanšu pārskati, kuri tiek lasīti ar mākslīgā intelekta palīdzību.

K.Greitāne norāda, kad darbā tiek izmantots mākslīgais intelekts, gala atbildība tomēr ir un paliek cilvēkam. Mākslīgais intelekts var būt tikai kā atbalsts. Ētikas kodeksiem ir jābūt visaptverošiem, ne detalizētiem.

3.

Atsevišķu SRS piemērošana prakse zvērinātu revidentu un zvērinātu revidentu komercsabiedrību profesionālajā darbā, t.sk.:

402. SRS: Revīzijas apsvērumi attiecībā uz uzņēmumiem, kas izmanto apkalpojošās organizācijas

501. SRS: Revīzijas pierādījumi – īpaši apsvērumi par atsevišķiem posteņiem

580. SRS: Rakstiski apliecinājumi

600. SRS (pārskatīts): Īpaši apsvērumi — grupas finanšu pārskata revīzija (tostarp komponentu revidentu darbs)

705. SRS (pārskatīts): Modificēta atzinuma sniegšana neatkarīga revidenta ziņojumā

A.Ponomarjovs norāda, ka šoreiz Padome apskatīsies 402. SRS, 501. SRS, un 580. SRS prasības, jo par pārējiem darba kārtības 3. jautājumā norādītajiem SRS Padome jau ir diskutējusi iepriekšējās sanāksmēs.

Ārējie apstiprinājumi (vēstules) ir dokumenti, ko sagatavo revidenta klienta debitori un kreditori, piemēram, salīdzināšanas akti, kuri sūtīti klientam. Lai iegūtu šādus ārējos apstiprinājumus, ir īpaša procedūra, ko piemēro revidents. Šie apstiprinājumi palīdz viņam gūt pārliecību par klienta apgrozījumu, debitoriem, kreditoriem. LZRA un Finanšu sektora attīstības padome ir savstarpēji vienojušās par šīs apstiprinājuma vēstules formu (kredītiestādēm), tas ir, tiek piedāvāta standartizēta forma, kuru jau šobrīd izmanto vairākas kredītiestādes. Šādā vēstulē tiek iekļauta virkne jautājumu, uz kuriem ir jāsniedz atbildes, un tas būtiski atvieglo revīzijas procesu gan pašam revidentam, gan viņa klientam. Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācija rosina šādu vēstules standartizētu formu izstrādāt arī priekš revidenta klientu debitoriem, kreditoriem, citiem, kas nav kredītiestādes. Iespējams būtu lietderīgi šajā sakarā pat izstrādāt kādu IT rīku. 580. SRS noteic, ka revidentam ir tiesības izprasīt šādus apliecinājumus.

N.Vasiļevska uzsver, ka attiecībā uz apstiprinājumu saņemšanu aktuāls ir arī finansiālais jautājums, jo katrs apstiprinājuma izdevējs (banka) par šo pakalpojumu prasa maksu un tās apmērs atšķiras.

A.Ponomarjovs norāda, ka klienta vadības rakstiska apliecinājuma vēstules pieprasījumu saņem arī ārpalpojuma grāmatveži un grāmatvedības firmas. Tomēr viņi nemaz nevar parakstīt vadības rakstiskus apliecinājumus un kā pamatojumu norāda, ka viņi savā darbā izmanto 4410. Starptautisko Radniecīgo Pakalpojumu Standartu “Informācijas apkopošanas uzdevumi”, un saskaņā ar to grāmatvedis neveic no klienta iegūtās informācijas verificāciju, nesniedz savu ziņojumu, neveic apliecinājuma uzdevumu. Neskatoties uz to, apliecinājuma vēstulēs ir pieprasīts sniegt informāciju par klienta ieviestajām iekšējās kontroles procedūrām, to efektivitāti, tiesvedībām u.c., kas sniedzas ārpus grāmatveža kompetences jautājumiem. Tāpēc bieži vien grāmatveži atsakās tādas vēstules parakstīt.

K.Andresone akcentē, ka, ja grāmatvedis paraksta gada pārskatu, tad ir loģisks pamats lūgt viņam apliecināt, ka viņš ir sniedzis visu viņa rīcībā esošo informāciju un pēc labākās pārlicības tic, ka gada pārskats ir sagatavots pareizi. Bieži vien grāmatvedības pakalpojumu sniedzēju firmās nav sakārtots pilnvarojuma jautājums un dažkārt gada pārskatu paraksta persona, kurai nav paraksta tiesības. Līdz ar to būtu lietderīgi, ja nozares asociācija varētu izstrādāt ieteikumus rīcībai šajā sakarā. Praksē bieži ir arī tā, ka grāmatveži paraksta vienu apliecinājuma vēstuli atbilstoši savas kompetences jautājumiem un uzņēmuma vadība – otru vēstuli atbilstoši savai kompetencei.

J.Smirnova norāda, ka Latvijas tiesību akti pieprasa gada pārskatu parakstīt ne tikai uzņēmuma valdei, bet arī gada pārskatu sagatavojušai personai. Ja persona, kura ir atbildīga par gada pārskata sagatavošanu atsakās parakstīt apliecinājuma vēstuli, tad revidentam uzreiz rodas jautājums – kāpēc atsakās un vai attiecīgai gada pārskats tad sniedz skaidru un patiesu priekšstatu?

A.Ponomarjovs informē, ka ir gadījumi, kad zvērinātu revidentu komercsabiedrība pieprasa uzņēmuma grāmatvedim aizpildīt īpašu anketu, kad klienta un grāmatveža iekšējās kontroles sistēmas savā starpā nav integrētas, un grāmatvedis priekš klienta neveic izpēti procedūras, tikai apkopo informāciju atbilstoši Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma prasībām. Anketā tiek pieprasīti konkrēti dokumenti par klienta sistēmu minētā likuma izpildes nodrošināšanai. Grāmatveži atsakās aizpildīt šādas anketas, pamatojot ar to, ka viņi neveic sava klienta klientu izpēti un revidentiem nemaz nav tiesību vērtēt grāmatvežu iekšējās sistēmas, kas ir izstrādātas viņu darba mērķiem.

4. Citi jautājumi.

Izmaiņas Padomes sastāvā.

A.Ponomarjovs informē, par izmaiņām Padomes sastāvā.

Darbam Padomē no *Rīgas Tehniskās universitātes* ir deleģēts attīstības un finanšu prorektors *Artūrs Zeps*, kas aizstāj līdzšinējo pārstāvi Ingaru Eriņu. Savukārt no *Ārvalstu investoru padomes Latvijā* darbam Padomē ir deleģēta *Jana Smirnova* (PwC), kas aizstāj līdzšinējo pārstāvi Ilzi Bergu (KPMG).

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu (GPKGP) likumā noteiktās prasības.

Padomes locekļi diskutē par GPKGP likumā noteikto ierobežoto pārbaudžu tvērumu, nozīmīgumu un šā brīža aktualitāti, ņemot vērā nesen veiktos grozījumus šajā likumā, ar kuriem definētie sliekšņi obligātām revīzijām tika paaugstināti. Tiek diskutēts par to, vai būtu lietderīgi izslēgt no GPKGP likuma prasību pēc ierobežotās pārbaudes un atbrīvot mazas mātes sabiedrības no obligātās revīzijas, kā arī attiecināt prasību pēc obligātas revīzijas attiecīgiem uzņēmumiem, ja to rādītāji pārskata gada bilances datumā pārsniedz vismaz vienu no konkrētām GPKGP likumā minētām kritēriju robežvērtībām.

K.Andersone norāda, ka attiecībā uz ierobežotajām pārbaudēm – uzņēmuma saimnieciskās darbības apjoms, sākot no kura ir nepieciešama šī pārbaude, ir ļoti zems. Praksē revidenti ir ievērojuši, ka tiek veidotas grupas, sadalot darbību tieši līdz noteiktajam limitam, lai nebūtu jāpiesaista neatkarīgs zvērināts revidents. Paaugstinot sliekšni, sākot ar kuru zvērināts revidents būs jāpiesaista gada pārskata pārbaudei, tas kļūst izdevīgi tiem, kuri vismazāk vēlas, bet

kuriem visvairāk ir nepieciešama neatkarīgā pārbaude. Noteikt pārbaudes tiem, kuriem ir ļoti lieli aktīvi, būtisks apgrozījums vai daudz darbinieki, būtu tiešām nepieciešams, un vajadzētu konsultēties ar Igaunu kolēģiem par viņu pieredzi šādas prasības noteikšanā, jo pie viņiem tāda ir jau sen.

J.Smirnova vērš uzmanību uz to, ka praksē biežāk ir neskaidrības attiecībā tieši uz GPKGP likumā noteikto kritēriju – divi gadi, tas ir, ja uzņēmuma rādītāji divus gadus pēc kārtas pārskata gada bilances datumā pārsniedz divus no trim minētajā likumā norādītajiem kritērijiem, tad ir nepieciešama obligātā revīzija. Būtu vēlams precīzāk norādīt, kas notiek, ja uzņēmums šogad sasniedz kritērijus, vai ir vēl gadu jāgaida? GPKGP likumā noteiktais vidējais darbinieku skaits ir liels, Latvijā nav tik daudz uzņēmumi, kuriem būtu tāds darbinieku skaits, bet izpildās kritēriji – neto apgrozījums un bilances kopsumma. Tomēr negodprātīgiem uzņēmējiem aktīvu vērtību dabūt zem kritērija robežvērtības, nav problēmu. Ņemot vērā ēnu ekonomiku, vai uzņēmumi, kas strādā godprātīgi netiek nostādīti neizdevīgā pozīcijā?

A.Ponomarjovs vērš uzmanību uz GPKGP likumā noteikto prasību, ka uzņēmumam, kurš novērtē kādu no gada pārskata posteņiem atbilstoši IFRS grāmatvedības standartiem, ir nepieciešama obligātā revīzija. Vai nebūtu nepieciešams veikt kādus precizējumus šajā prasībā?

K.Andersone norāda, ka praksē tādi gadījumi ir bijuši. Ir lietas, kurām nav nepieciešams pilns SFPS informācijas uzrādīšanas apjoms, kuru varētu arī Latvijas uzņēmumu gada pārskatos atļaut uzrādīt kā, piemēram, ieguldījumu īpašumu, vai, ja uzņēmums, kuram ir filiāle Lietuvā un veidojas atliktais nodoklis, šis uzņēmums automātiski ir spiests uzskatīt, ka tas izmanto starptautiskos finanšu pārskatu standartus, vai tas, ka uzņēmums atzīst ieguldījumu īpašumus vai atlikto nodokli, tas automātiski nozīmē, ka tiek piemēroti starptautiskie grāmatvedības standarti. Līdz ar to, ir lietas, kuras normatīvajos aktos būtu definējamas kā atļautas, bet netiktu uzskatītas par automātisku starptautisko standartu piemērošanu.

J.Smirnova uzskata, ka šobrīd praksē ir daudzas lietas, kas Latvijas normatīvajos aktos nav iekļautas, bet būtu vajadzīgs iekļaut, piemēram, nemateriālā vērtība (vai preču zīme) un ieguldījumu īpašumi. Pat, ja kāds no gada pārskata posteņiem tiek novērtēts pēc starptautiskajiem standartiem, nosakot to Latvijas tiesību aktos, varētu izvairīties no pārāk garas informācijas atklāšanas, kas ne vienmēr ir nepieciešama. Lietuvā, piemēram, ir aizliegts izmantot starptautisko finanšu pārskatu principus, ja tas nav noteikts normatīvajos aktos. Starptautiskajos standartos katru gadu kaut kas mainās, un nav iespējams operatīvi iestrādāt šīs izmaiņas normatīvajos aktos, tomēr būtu jāpadomā par to, ka GPKGP likums biežāk būtu jāatjauno un būtiskākās lietas, kas mainās starptautiskajos standartos, tiek iestrādātas normatīvajā regulējumā, tādējādi izvairoties no situācijas, ka kādi atsevišķi gada pārskata posteņi tiek vērtēti pēc starptautiskajiem standartiem, bet tiek piemērots GPKGP likums.

A.Ponomarjovs norāda, ka GPKGP likums atļauj vērtēt ne tikai vienu, bet vairākus posteņus pēc starptautiskajiem grāmatvedības standartiem. Klientam, kuram visa informācija ir iekļauta bilancē, būs apgrūtināts darbs, ja viņš daļēji izmantos standartus, daļēji finanšu pārskatu sniegšanas nostādnes un GPKGP likuma prasības.

Padomes priekšsēdētājs (paraksts*)

A.Ponomarjovs

Protokolētājs (paraksts*)

I.Purviņa

* Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu